

OIKEUSTIETEELLISEN TIEDEKUNNAN TIEDEKUNTANEUVOSTON 28.9.2010 TEKEMÄ PÄÄTÖS OPETUSTAIDON HUOMIOTTAMISESTA OPETUSTEHTÄVIEN TÄYTÖSSÄ

Opetustehtävillä tarkoitetaan tässä päätöksessä opetus- ja tutkimustehtäviä sekä dosentin arvoa

1. Kelpoisuusvaatimukset ja niiden painoarvo

Helsingin yliopiston johtosäännön (8.10.2009) 2 §:n 2 momentin mukaan yliopiston opetus perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja sen järjestämisessä hyödynnetään opetusta koskevaa tutkimustietoa. Tutkimuksen ja opetuksen yhteyden turvaamiseksi opetus- ja tutkimushenkilöstöön kuuluvat sekä tutkivat että opettavat. Opetuksen ja ohjauksen tavoitteena on opiskelijalähtöinen, syvälinen oppiminen, joka luo pohjan elinikäiselle uuden oppimiselle.

Johtosäännön 54 §:n mukaan professorin tehtävään valittavalta edellytetään tieteellisten ansioiden lisäksi kykyä antaa korkeatasoista tutkimukseen perustuvaa opetusta ja ohjata opinnäytteitä. Opetusansioita arvioitaessa otetaan huomioon opetuskokemus ja pedagoginen koulutus, taito tuottaa oppimateriaalia, muut opetustoimessa saavutetut ansiot ja tarvittaessa opetusnäyte sekä osallistuminen tohtorikoulutukseen.

Johtosäännön 56 §:n mukaan yliopistonlehtorin tehtävään valittavalta edellytetään muiden ansioiden ohella kykyä antaa laadukasta tutkimukseen perustuvaa opetusta ja ohjata opinnäytteitä. Arvioinnissa otetaan huomioon opetuskokemus ja pedagoginen koulutus, taito tuottaa oppimateriaalia, muut opetustoimessa saavutetut ansiot ja tarvittaessa opetusnäyte. Jos yliopistonlehtorin tehtävä on määritelty opetuspainotteiseksi, valinnassa annetaan erityistä painoa opetuskokemukselle, pedagogiselle koulutukselle, taidolle tuottaa oppimateriaalia, muille opetustoimessa saavutetuille ansioille ja tarvittaessa opetusnäytteelle.

Johtosäännön 57 §:n 1 momentin ja 58 §:n mukaan yliopistotutkijalta, vanhemmalta tutkijalta ja tutkijatohtorilta edellytetään tehtävässä tarvittavaa opetustaitoa. Näiden tehtävien osalta ei ole tarkemmin määritelty, minkä osa-alueiden perusteella opetustaito arvioidaan. Lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää professorin ja yliopistonlehtorin tehtäviä koskevia johtosäännön säännöksiä. Tutkijatohtorilta edellytetään kuitenkin vähäisempää opetustaitoa kuin yliopistotutkijalta ja vanhemmalta tutkijalta. Tutkimusjohtajalta vaadittavasta opetustaidosta johtosäännössä ei ole määräyksiä, mutta tutkimusjohtajalta vaaditaan tarkemmasta tehtävänkuvasta riippuen yleensä samantasoisia opetusansioita kuin vanhemmalta tutkijalta.

Yliopisto-opettajalta edellytetään kokemusta opetustyöstä. Johtosäännön 59 §:n mukaan arvostetaan erityisesti pedagogista koulutusta, taitoa tuottaa oppimateriaalia ja antaa opetusta monipuolisesti.

Tohtorikoulutettavalta vaadittavasta opetustaidosta johtosäännössä ei ole määräyksiä. Vaikka myös tohtorikoulutettavat opettavat, opetustaitoa koskevia nimenomaisia kelpoisuusvaatimuksia ei ole.

Dosentin arvon myöntämisen edellytyksenä on johtosäännön 84 § 1 momentin mukaan hyvä opetustaito. Dosentin arvoa hakevan opetustaito on syytä arvioida samojen perusteiden mukaan kuin professorin ja yliopistonlehtorin opetustaito.

Professorin tehtävään otettavan ja henkilön, jolle myönnetään dosentin arvo, on täytettävä sekä tieteellistä pätevyyttä että opetustaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset. Jos opetustaitoa pidetään riittämättömänä, tieteelliset tai muut ansiot eivät voi tätä kelpoisuusvaatimuksen puutetta korvata. Opetusansioilla ei toisaalta ole mahdollista korvata muita vaadittavia ansioita.

2. Tehtävän haettavaksi julistaminen ja dosentin arvoa hakeville annettavat ohjeet

Tutkimus- ja opetustehtävän hakijoita pyydetään hakuilmoituksessa liittämään hakemukseensa kirjallinen selostus (esim. portfolio) opetusansioistaan. Selostukseen opetusansioista pyydetään kirjaamaan opetuskokemus, pedagoginen koulutus, tuotettu oppimateriaali, muut opetustoimessa saavutetut ansiot ja osallistuminen tohtorinkoulutukseen.

Lisäksi hakuilmoituksessa voidaan edellyttää, että hakija esittää oman näkemyksensä haettavana olevan tehtävän alan ja kyseessä olevan oppiaineen opetuksen kehittämisestä.

Hakuilmoituksessa viitataan tähän tiedekunnan päätökseen ja ilmoitetaan, että hakijat voidaan kutsua haastatteluun.

Dosentin arvoa hakeville annetaan vastaavat ohjeet.

3. Opetustaidon arviointi

Johtosäännön 14,4 §:n mukaisesti dekaanin asettaa opetustaitotoimikunnan, jonka tehtävänä on edistää tiedekunnan opetus- ja tutkimushenkilöstön opetustaidon kehittämistä laadullisesti korkeatasoiseksi ja monipuoliseksi. Opetustaitotoimikunta antaa tarvittaessa lausunnon hakijoiden opetustaidosta täytettäessä professorin tehtävää tai muuta opetus- ja tutkimustehtävää ja tutkittaessa edellytyksiä dosentin arvon myöntämiselle. Toimikunnassa on professoreiden, muun opetus- ja tutkimushenkilöstön sekä opiskelijoiden edustus. Lisäksi valitaan riittävä määrä varajäseniä. Dekaanin määrää toimikunnan jäsenistä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Toimikunnan jäsenet nimetään tiedekuntaneuvoston toimikaudeksi kuitenkin niin, että opiskelijajäsenet nimetään kahden vuoden toimikaudeksi.

Dekaanin voi tarvittaessa täydentää toimikuntaa. Täydennykseksi tulevilla jäsenillä on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin varsinaisilla jäsenillä.

Toimikunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet toimikunnan jäsenistä on läsnä.

Opetustaitotoimikunta arvioi kaikkien opetus- ja tutkimus tehtävien hakijat ja antaa heidän opetustaidostaan kirjallisen lausunnon, jossa hakijoita vertaillaan keskenään. Dekaanin antamassa henkilöstön rekrytointiohjeessa voidaan kuitenkin todeta, että tohtorikoulutettavien tehtäviä ja alle kahden vuoden pituisia muita määräaikaista opetus- ja tutkimustehtäviä täytettäessä hakijoiden opetustaito arvioidaan opetustaitotoimikunnan toimesta vain, mikäli dekaani opetustaitotoimikunnan puheenjohtajan kanssa keskusteltuaan niin päättää.

4. Opetukselliset ansiot

Opetuksellisia ansioita arvioidaan kokonaisuutena, joka muodostuu opetustaidon ja opetuksellisen kiinnostuksen osatekijöistä. Huomioon otetaan seuraavat osa-alueet:

4.1. Opetuskokemus

Hakijat laativat selvityksen opetuskokemuksestaan yliopiston, muun korkeakoulun tai muun oppilaitoksen opettajana. Selvitys tulee antaa ainakin seuraavilta osin: opetustehtävien määrä ja luonne, opetustehtävät, käytetyt opetusmenetelmät ja arvio niiden toimivuudesta, opinnäytetöiden ohjaus, oman opetuksen arvioimistavat, opettajan saama palaute ja sen hankkimistavat sekä osallistuminen opetuksen kehittämiseen. Myös asiantuntijaluennot ja -esitelmät voidaan jossain määrin ottaa huomioon opetuskokemuksena.

Selvitykseen tulee liittää myös selvitys hakijan opetusfilosofiasta. Opetustehtävää hakevan tulee kuvata ainakin pedagogista lähestymistapaansa sekä sitä, mitkä asiat ovat hänelle opetuksessa tärkeitä.

4.2. Pedagoginen koulutus

Koulutus selvitetään todistuksilla, joissa on mainittu koulutuksen pituus, keskeiset sisällöt ja koulutuksen järjestäjä.

4.3. Taito tuottaa oppimateriaalia

Oppimateriaalilla tarkoitetaan hakijan laatimia yliopisto-opetuksessa käytettyjä oppikirjoja ja muita julkaisuja sekä kontaktiopetuksessa käytettävää, sähköistä ja muuta mahdollista oppimateriaalia.

4.4. Muut opetustoimessa saavutetut ansiot

Muita opetustoimessa saavutettuja ansioita ovat esimerkiksi toiminta opetushallinnon luottamustehtävissä laitoksen, tiedekunnan tai yliopiston tasolla. Pedagogiset julkaisut sekä mahdolliset palkinnot ja tunnustukset luetaan myös opetusansioiksi.

4.5. Opetusnäyte

Opetusnäytteen antaminen

Tiedekunnan opetustaitotoimikunta antaa johtosäännön 67 §:n mukaan professorin tehtävän täyttämistä tai kutsumismenettelyä valmistelevalle ryhmälle lausunnon hakijoiden opetusansioista ja järjestää tätä varten mahdollisesti tarvittavat opetusnäytteiden antamistilaisuudet. Johtosäännön 84 §:n mukaan opetustaitotoimikunta antaa tiedekuntaneuvostolle lausunnon dosentin arvoa hakevan opetustaidosta.

Professorin tehtävää täytettäessä dekaani voi asiantuntijalausuntojen saapumisen jälkeen opetustaitotoimikunnan ehdotuksesta varata hakijalle tilaisuuden opetusnäytteen antamiseen. Muita opetustehtäviä hakeneille, joiden opetustaito arvioidaan opetustaitotoimikunnan toimesta, järjestetään tilaisuus opetusnäytteen tai opetustilanteen hallintaa osoittavan näytteen antamiseen, mikäli opetustaitotoimikunta pitää sitä tarpeellisena.

Pääsääntöisesti opetus- ja tutkimustehtävää tehtävää tai dosentin arvoa hakevan on annettava opetusnäyte, jos hän ei ole aikaisemmin antanut opetusnäytettä, tahi edellisen, samaan tai vastaavaan oppiaineeseen liittyvän opetusnäytteen antamisesta on kulunut yli neljä vuotta. Huomioon otetaan vain Helsingin yliopistossa annetut opetusnäytteet.

Opetustaitotoimikunta voi kuitenkin opetustaitoa arvioidessaan päättää, ettei opetusnäytettä vaadita sellaiselta dosentin arvonn hakijalta, joka muussa pitkäaikaisessa, viime aikoihin asti jatkuneessa professorintasoisessa opetustehtävässään Helsingin yliopistossa on osoittanut alallaan hyvää ope-

tustaitoa. Tätä arvioitaessa otetaan huomioon opetustehtävien sisältö, laajuus, saatu opiskelijapalaute sekä hankittu pedagoginen valmius.

Kun professorin tai yliopistonlehtorin tehtävän hakijoita on enemmän kuin yksi, opetustaitotoimikunta voi hakijoiden keskinäisen etevämmyyden arvioimiseksi edellyttää, että kaikki hakijat antavat opetusnäytteen, vaikka joku tai jotkut hakijoista olisivat neljän viimeksi kuluneen vuoden aikana antaneet hyväksytyt opetusnäytteen.

Opetusnäytteen antamista koskevan tilaisuuden järjestäminen

Tehtävän hakija tekee opetustaitotoimikunnalle ehdotuksen opetusnäytteen aiheeksi. Dekaanin määrää opetustaitotoimikunnan puheenjohtajan ehdotuksesta opetusnäytteen aiheen ja määrää näytteen antamisen ajankohdan. Tilaisuus on julkinen. Samaa tehtävää hakeneen läsnäolo ei kuitenkaan ole sallittu.

Opetusnäyte on haettavaan tehtävään kuuluva opetustapahtuma, joka voi olla luento, seminaarin ohjaus, muu opetustilanne tai niiden yhdistelmä. Opetusnäyte voi mielellään olla myös aito opetustilanne.

Opetustaitotoimikunta antaa tarkemmat ohjeet opetusnäytteen antamisesta. Hakijan on toimitettava opetustaitotoimikunnalle viimeistään viikkoa ennen opetusnäytteen antamista opetusnäytettä koskeva opetussuunnitelma. Sen tulee sisältää tiedot keskeisistä oppimissisällöistä ja -tavoitteista, opetustavoista, arvioinnista sekä palautteen hankkimisesta,

Opetusnäytteen arvioinnissa huomioon otettava seikat

Opetusnäytteen arvioinnissa kiinnitetään huomiota hakijan taitoon käyttää didaktisia ratkaisuja. Opetusnäytteessä arvioidaan seuraavien osatekijöiden laatua: opetuksen tavoitteet, asiasisällöt, käytetyt opetusmenetelmät ja oppimisen arviointi.

Lisäksi opetusnäytteen arvioinnissa kiinnitetään huomiota opetusnäytteen kokonaisuuteen: äänen käyttöön, puheen selkeyteen ja ymmärrettävyyteen, suullisen ja kirjallisen viestinnän johdonmukaisuuteen sekä kykyyn olla vuorovaikutuksessa kuulijoiden kanssa.

4.6. Osallistuminen tohtorikoulutukseen

Professorin tehtäviä täytettäessä otetaan yhtenä erityisenä opetuksellisen ansioituneisuuden alueena huomioon osallistuminen tohtorikoulutukseen. Tällä tarkoitetaan ennen kaikkea väitöskirjatöiden ohjausta, mutta myös osallistumista esimerkiksi tohtorikoulujen opetuksen suunnitteluun ja muita vastaavia ansioita. Tohtorinkoulutukseen osallistuminen on ansio myös muita opetus- ja tutkimustehtäviä hakevien opetustaitoa arvioitaessa.

5. Haastattelu

Opetustaitotoimikunta haastattelee hakijan opetusnäytteen antamisen yhteydessä. Hakija voidaan kutsua myös erikseen haastatteluun. Haastattelussa keskustellaan hakijan näkemyksistä opetuksen kehittämisestä sekä hänen siihen liittyvistä innovaatioistaan ja niiden huomioonottamisesta oppiaineen opetuksessa.

6. Opetustaidon arviointi kokonaisuutena

Opetustaitotoimikunta arvioi hakijan opetustaidon johtosäännöstä ilmenevillä perusteilla kokonaisuutena. Toimikunta antaa tarkentavan ohjeen siitä, millaisia opetusansioita eri opetustehtäviin vaaditaan.

7. Päätöksen voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan 1.10.2010